ΓΟΓΟΛΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ
ΒΙΟΛΟΓΟΣ

ΤΑ ΦΙΔΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑ 2003

ΤΑ ΦΙΔΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

1. Οικογένεια Typhlopidae

Typhlops vermicularis

Φίδι με πολύ λεπτό κυλινδρικό σώμα, μήκους ως 35 εκατοστά, καλυμμένο με μικρές, λείες φολίδες. Το κεφάλι του είναι δυσδιάκριτο, πεπλατυσμένο, με στρογγυλεμένο ρύγχος και μικροσκοπικά μάτια. Η ουρά του είναι στρογγυλεμένη και κοντή, παχύτερη από το κεφάλι και καταλήγει σε ακανθόμορφη προεξοχή. Το χρώμα του είναι καστανό με κίτρινες, ροδαλές ή πορφυρές αποχρώσεις.
Ζει υπόγεια, τρέφεται με ασπόνδυλα και κυρίως με μυρμήγκια.

2. Οικογένεια Boidae

Eryx jaculus – Ερημόφιδο

Έχει μήκος 60-80 εκατοστά. Έχει δυσδιάκριτο λαιμό. Τα μάτια του είναι μικρά με σχισμοειδή κόρη. Η ουρά του είναι κοντή, με αποστρογγυλεμένο άκρο. Έχει λείες φολίδες και οι μεγάλες φολίδες της κοιλιάς καταλαμβάνουν περίπου το 1/3 του πλάτους του σώματος.
Είναι ταχύτατο φίδι αλλά τελείως ακίνδυνο για τον άνθρωπο. Τρώει κυρίως τρωκτικά και σαύρες. Βρέθηκε στη Θράκη σε περιορισμένο αριθμό.

3. Οικογένεια Colubridae

Elaphe situla – Σπιτόφιδο

Είναι μεγάλα, μη δηλητηριώδη, ωοτόκα, είναι γενικά αργά και ήρεμα.
Έχουν μετωπική φολίδα όχι πολύ στενή, κόρη στρογγυλή.
Μεγάλες κόκκινες ή καστανοκόκκινες κηλίδες με μαύρο περίγυρο, σε όλη την επάνω επιφάνεια. Η κοιλιά είναι ανοιχτόχρωμη προς τα εμπρός με μαύρες κηλίδες.

Elaphe quatuorlineata – Λαφίτης

Έχει μέγεθος μέχρι 2,5 μέτρα, συνήθως 1,80. Κατά μήκος του σώματος φέρει συνήθως 4 σκούρες ταινίες. Οι φολίδες της ράχης είναι ελαφρά τροπιδωτές. Υπάρχουν 2 προκογχικές φολίδες, ενώ η κοιλιά είναι ανοιχτόχρωμη. Κυνηγά τρωκτικά που τα σκοτώνει με περίσφιξη, τρώει αυγά και έντομα.

Elaphe longissima – Γιατρόφιδο

Το φίδι του Ασκληπιού. Έχει μήκος 1,40 έως 2 μέτρα.
Η επάνω επιφάνεια είναι ομοιόμορφα καστανή με μικρά λευκά στίγματα πάνω στις φολίδες οι οποίες είναι ατροπίδωτες.
Υπάρχει 1 προκογχική φολίδα. Η κοιλιά είναι λευκοκίτρινη και στα νεαρά υπάρχουν συνήθως 2 κίτρινα μισοφέγγαρα πίσω από το κεφάλι. Απαντάται σε δάση, όπου αναρριχάται στα δέντρα, σε θαμνώνες ανοιχτές εκτάσεις και χαλάσματα. Τρέφεται με μικρά θηλαστικά και νεοσσούς.

Coluber gemonensis – Δενδρογαλιά, Ζαμενής

Φίδι μεγάλου μεγέθους, χερσόβιο. Το σώμα του είναι σχετικά λεπτό. Είναι γκρίζο με ανοιχτόχρωμα λέπια και κίτρινο σαγόνι. Το κεφάλι είναι σκούρο και το μπροστινό μέρος της ράχης σκούρο μα άσπρα στίγματα. Η κοιλιά λευκωπή ή κίτρινη με κηλίδες. Κυνηγά τρωκτικά, σαύρες ή άλλα φίδια που τα σκοτώνει με περίσφιξη, τρώει αυγά και κυνηγά πουλιά στα δέντρα.

Coronella austriaca – Κορονέλλα

Μέγεθος 65 – 80 εκατοστά. Ζωοτόκο, στο τέλος του καλοκαιριού γεννά περίπου 10 μικρά. Το σώμα του είναι χοντρό και έχει μαλακά και λεία λέπια. Συνήθως εμφανίζει μια σκούρα ταινία από το μάτι ως το λαιμό. Η κοιλιά είναι ομοιόχρωμη. Παρόλο που είναι αβλαβής, έχει επιθετικό χαρακτήρα. Τρώει μικρά τρωκτικά, σαύρες, φίδια που τα σκοτώνει με περίσφιξη και έντομα. Κατοικεί στους ξηρούς και θερμούς τόπους και ποτέ στο νερό.

Malpolon monspessulanus – Μάλπολον

Δηλητηριώδες φίδι, που όμως φέρει τα ιοβόλα δόντια στο πίσω μέρος του σώματος ώστε το δάγκωμά του είναι αβλαβές για τον άνθρωπο. Έχει πολύ ανεπτυγμένη όραση και είναι πολύ ευκίνητο. Έχει χρώμα καφέ, μήκος έως 2 μέτρα και απαντάει βραχώδεις ξηρές περιοχές με αραιούς θάμνους. Μια διακριτή βλεφαρική παρυφή πάνω από τα μάτια που επεκτείνεται προς τα εμπρός πάνω στο ρύγχος δίνει στο φίδι χαρακτηριστική έκφραση. Όταν απειλείται φουσκώνει το σώμα του και κυρίως το λαιμό, σφυρίζει δυνατά και δαγκώνει αστραπιαία. Η τροφή του αποτελείται κυρίως από μικρά σπονδυλωτά που τα σκοτώνει με το ισχυρό δηλητήριό του.

Natrix natrix – Νερόφιδο

Υδρόβιο, τρέφεται με ψάρια και βατράχια. Είναι πράσινο σκούρο με μικρές μαύρες κηλίδες στη ράχη, κοντές ραβδώσεις στα πλάγια και ένα κίτρινο ή άσπρο σημάδι σε κάθε πλευρά του κεφαλιού ή κατά μήκος του λαιμού. Συχνά έχει ένα ανοιχτόχρωμο κολάρο πίσω από το κεφάλι. Ρουθούνια κανονικά, μεσορινικές φολίδες πλατιές και ορθογώνιες.
Τα θηλυκά φτάνουν σε μήκος 1,8 μέτρα ενώ τα αρσενικά το 1 μέτρο. Είναι ειρηνικό ζώο και πολύ σπάνια δαγκώνει, μόλις όμως συλληφθεί κουνά την ουρά του και εκκρίνει ένα δύσοσμο υγρό από τον εδρικό αδένα που προκαλεί ναυτία.

Natrix tesselata

Υδρόβιο ιχθυοφάγο, μήκους 1,5 μέτρων, συνήθως όμως είναι 60 – 80 εκατοστά .Δεν έχει ανοιχτόχρωμο κολάρο πίσω από το κεφάλι, τα ρουθούνια διευθύνονται προς τα πάνω και οι μεσορινικές φολίδες είναι στενές.

Coluber najadum – Σαΐτα

Έχει μήκος 1 μέτρο. Το σώμα της είναι λεπτό, το κεφάλι της είναι στενό και ευδιάκριτο, με μεγάλα μάτια. Έχει λείες φολίδες και πολύ επιμήκη ουρά. Χρώμα ράχης γκριζοπράσινο ως λαδοκαφέ, κεφάλι και πρόσθιο τμήμα ανοιχτόχρωμο, με μια χαρακτηριστική σειρά μεγάλων σκουρόχρωμων κηλίδων με άσπρο πλαίσιο σε κάθε πλευρά του λαιμού που μικραίνουν προς τα πίσω. Η κοιλιά είναι κιτρινόλευκη.
Ζει σε ξηρούς, πετρώδεις θαμνότοπους, συχνά αναρριχάται σε θάμνους. Τρέφεται με σαύρες και ακρίδες. Είναι δραστήρια την ημέρα και κινείται πολύ γρήγορα. Όταν αμύνεται έχει την συνήθεια να σφυρίζει και εφορμά από μια ανορθωμένη προς τα πίσω στάση του μισού σώματος.

Coluber jugularis (Ελληνικός Πύθωνας)

Είναι το μεγαλύτερο Ευρωπαϊκό φίδι με μήκος έως 2,5 μέτρα και χοντρό σώμα. Το χρώμα της ράχης είναι λαδοπράσινο, καφέ, ή μαυριδερό. Λέπια σκούρα στην περιφέρεια με μια κίτρινη γραμμή στη μέση. Η κοιλιά είναι κίτρινη ή πορτοκαλί.
Ζει σε ξηρούς ηλιοφώτιστους χώρους, σκαρφαλώνει με ευκινησία πάνω σε δέντρα, αναζητώντας φωλιές πουλιών. Είναι ταχύτατο και τρέφεται με σαύρες, φίδια, τρωκτικά και έντομα.

Telescopus fallax – Γατόφιδο, Τηλεσκόπος

Λεπτό, μήκους 75 εκατοστά με σχετικά μεγάλο πλατύ κεφάλι και μικρά μάτια με κόρη σε σχήμα κάθετης σχισμής όπως της γάτας. Το σώμα του είναι γκρίζο ή υποκάστανο με ευδιάκριτη σκουρόχρωμη κηλίδα πίσω από το κεφάλι και σειρά από κηλίδες κατά μήκος της ράχης. Καλύπτεται από λείες φολίδες και η μετωπική φολίδα δεν είναι πολύ στενή. Είναι ζωοτόκο και γεννά 12 – 15 μικρά.
Απαντάται σε πετρώδεις θαμνότοπους, σε σωρούς από πέτρες, ξερολιθιές και ερείπια. Τρέφεται σχεδόν αποκλειστικά με σαύρες και είναι ακίνδυνος για τον άνθρωπο γιατί τα δηλητηριώδη δόντια βρίσκονται στο πίσω μέρος του στόματος.

4. Οικογένεια viperidae

Vipera ammodytes – Αστρίτης

Μήκος 65 εκατοστά. Χρώμα γκρί, καφέ ή κοκκινωπό και φέρει μια σκούρα τεθλασμένη ταινία κατά μήκος της σπονδυλικής στήλης. Κεφάλι τριγωνικό με κάθετη την κόρη του ματιού και μικρές κεφαλικές πλάκες. Κοντή ουρά που στενεύει απότομα. Οι φολίδες έχουν έπαρμα. Το πλέον χαρακτηριστικό γνώρισμα του φιδιού είναι το έπαρμα (κέρατο) στο ρύγχος. Φέρει ένα ζεύγος κοίλων αγκιστρωτών δοντιών, στη βάση των οποίων εκβάλλει ο ιοβόλος αδένας. Το δάγκωμά του είναι επικίνδυνο αν και σπάνια θανατηφόρο για τον άνθρωπο. Το αρσενικό είναι γκριζωπό, ενώ το θηλυκό καφετί. Ζει σε ξηρούς, ηλιόλουστους, βραχώδεις βιότοπους, με αραιή βλάστηση. Τρέφεται με τρωκτικά, σαύρες, πουλιά και έντομα.

vipera ammodytes

Vipera lebetina - `Οχεντρα

Μήκος 80 – 150 εκατοστά. Το χρώμα ποικίλει από ανοιχτό γκρι έως καφετί. Ζει σε ξηρές, ηλιόλουστες λοφώδεις πλαγιές, σε έλη και καλλιεργούμενες εκτάσεις. Είναι δηλητηριώδης και μπορεί να καταπίνει ογκώδεις λείες. Τρέφεται με τρωκτικά, σαύρες, βατράχια, πουλιά και έντομα.

Vipera xantina – Βουνόχεντρα

Μήκος 1,20 μέτρα, με χοντρό σώμα. Ζει σε υψόμετρο μέχρι 2000 μέτρα, προτιμά όμως τα ζεστά μέρη. Είναι δηλητηριώδης και επικίνδυνη. Τρέφεται με τρωκτικά, σαύρες, πουλιά και έντομα.

Vipera berus

Είναι πολύ κοινή στην Ευρώπη αλλά βρέθηκε και στη Βόρειο Ελλάδα. Έχει μήκος 65 εκατοστά. Το κεφάλι της έχει μεγάλα λέπια, είναι τριγωνικό και έχει ένα σκοτεινό διάγραμμα σε σχήμα Η ή Χ. Το χρώμα της ποικίλει από γκρι, πρασινωπό έως καφέ σκούρο, με το τυπικό ζικ – ζακ κατά μήκος της ράχης. Τρέφεται με τρωκτικά, βατράχια και έντομα.

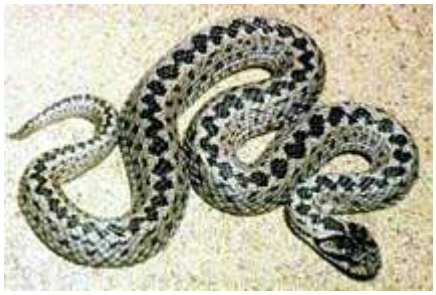

Vipera ursinii

Μικρό φίδι, μήκους συνήθως 60 – 70 εκατοστά.
Είναι αρκετά σπάνιο είδος. Βρέθηκε σε μεγάλο υψόμετρο στη Βόρειο Ελλάδα. Το σώμα της καλύπτεται από μεγάλα λέπια.
Το χρώμα της ποικίλει από γκρι, πρασινωπό έως καφέ σκούρο, με το τυπικό ζικ – ζακ κατά μήκος της ράχης.
Τρέφεται με τρωκτικά, βατράχια και έντομα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΚΑΤΤΟΥΛΑΣ Μ	**ΓΕΝΙΚΗ ΖΩΟΛΟΓΙΑ**
ΣΟΦΙΑΝΙΔΟΥ Θ	**ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΤΩΝ ΤΕΤΡΑΠΟΔΩΝ**
ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ	**ΠΑΠΥΡΟΣ ΛΑΡΟΥΣ ΜΠΡΙΤΑΝΙΚΑ**
ΔΙΑΔΥΚΤΙΟ	**ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

Typhlops vermicularis	**2**
Eryx jaculus – Ερημόφιδο	**3**
Elaphe situla – Σπιτόφιδο	**4**
Elaphe quatuorlineata – Λαφίτης	**5**
Elaphe longissima – Γιατρόφιδο	**6**
Coluber gemonensis – Δενδρογαλιά, Ζαμενής	**7**
Coronella austriaca – Κορονέλλα	**8**
Malpolon monspenssulanus- Μάλπολον	**9**
Natrix natrix-Νερόφιδο	**10**
Natrix tesselata	**11**
Coluber najadum-Σαΐτα	**12**
Coluber jugularis	**13**
Telescopus fallax-Γατόφιδο	**14**
Vipera ammodytes-Αστρίτης	**15**
Vipera lebetina-Όχεντρα	**17**
Vipera xantina Βουνόχεντρα	**18**
Vipera berus	**19**
Vipera ursinii	**20**